

Serveis i equipaments socioculturals

La xarxa de cultura de proximitat

Malgrat que l'**animació sociocultural** fou un dels detonants de la recuperació de les polítiques socials, culturals i educatives en els ajuntaments democràtics durant els ja llunyans anys de la transició, al segle passat, mai no ha obtingut un reconeixement institucional sòlid. Les polítiques públiques han assegurat l'existència de xarxes d'equipaments amb una concepció àmplia i rigorosa de país per al món educatiu, per al món de la creació i la difusió artística i escènica, amb garanties de distribució territorial per a museus i biblioteques, i amb una regulació estricta, per exemple, sobre els serveis socials que han de ser presents arreu de Catalunya.

En canvi, els instruments físics que allotgen i garanteixen espais de **participació** i **cooperació** ciutadana, que promouen l'acció **comunitària**, que garanteixen el dret a la **iniciació** i **experimentació artística**, que dinamitzen l'acció associativa i que fan possible tota mena d'emprenedories socials, han quedat sense paraigües comú, a les mans dels criteris diversos i singulars del **món local**.

Si situem damunt del mapa de Catalunya tots els **centres cívics** o equipaments que amb altres denominacions compleixen aquesta funció, els **ateneus** de tradició associativa, els **casals de barri**, els espais de **joventut**, els **casals infantils** i els **casals de gent gran**, les **ludoteques**, els centres o **fàbriques de creació**, els **hotels d'entitats** o qualsevol altra instal·lació que tingui com a objectiu el treball sociocultural, ens adonarem que disposem de la xarxa d'equipaments públics més **àmplia, extensa i equilibrada** en la seva distribució territorial i amb una **programació de serveis i activitats culturals** inigualable.

El problema és que tots aquests serveis i equipaments no estan organitzats com a xarxa. No s'ha generat models que estableixin les seves condicions mínimes de gestió, els recursos amb què han de funcionar i els criteris amb què han d'oferir serveis a la ciutadania. La sociocultura és, indiscutiblement, un àmbit de treball que es fa forta en la **proximitat** i, per tant, en l'àmbit local. Però resulta sorprenent que no s'hagi conceptualitzat ni descrit amb rigor els seus instruments i que aquests no s'hagin constituït formalment com a xarxes públiques de servei que hagin de complir uns requisits i condicions mínims. Cal que ho fem?

Quins i quants professionals han de gestionar aquests equipaments i serveis com a mínim? A quin perfil formatiu han de respondre? Quina



capacitat mínima de servei han de tenir en cada territori concret? Si la gestió és externalitzada, quines condicions mínimes han de recollir les licitacions públiques? Hem de fer un o diversos mapes d'equipaments que abastin tot el país? Cal aprovar legislació o normativa concreta per donar-los cobertura oficial?

En la mesura que els serveis socioculturals son un espai d'intersecció, com s'ha d'articular la coordinació entre àrees del Govern com la cultura, l'educació o l'atenció social? I com s'ha de traslladar aquesta coordinació a nivell local?

Vivim un cert auge discursiu al voltant dels **drets culturals**, com si aquest concepte, ara reconegut oficialment, fos nou. Però hi ha algunes veus que diuen que els drets culturals, amb altres denominacions, han sigut sempre objecte de treball dels projectes, serveis i equipaments socioculturals.

És interessant debatre sobre el concepte de **cultura de proximitat** i el seu abast, perquè potser és sinònim del **treball sociocultural** i no té altre objectiu que defensar i promoure els **drets culturals** per la via pràctica.

Els professionals, les entitats i les empreses que operen en l'àmbit local gestionant equipaments i serveis socioculturals s'enfronten tot sovint a la incomprensió de les estructures administratives, que no els reconeixen autoritat tècnica ni capacitat per determinar els nivells de despesa o de prioritat que ha de tenir la seva actuació en el marc de les polítiques públiques.

Podem pensar en campanyes per prestigiar aquest àmbit de la intervenció pública que va ser en l'origen de les polítiques d'atenció a les persones a tots els municipis del país? Hem de defensar que formen part de les polítiques culturals, o de les polítiques educatives, o de les polítiques socials? O de totes alhora? Cal legislar en aquesta direcció?

I si totes o alguna d'aquestes mesures son necessàries, seria també interessant decidir quin paper hi han de jugar els diferents actors que hi intervenen. Hi ha organitzacions professionals suficientment consolidades? Les associacions empresarials tenen un dibuix clar del sector? El tercer sector social hi és present des de l'òptica professional? Quina presència té al sector l'acció sindical? Els centres acadèmics han desenvolupat coneixement aplicat en aquest àmbit?

Tot allò que podem encabir en el món de la sociocultura o la cultura de proximitat s'ha desenvolupat fortament durant les darreres dècades des d'un punt de vista pràctic. Però no s'ha consolidat en l'imaginari col·lectiu com a sector específic d'intervenció pública i no s'ha regulat com s'hi ha d'intervenir, amb quina dimensió i abast i amb quins criteris. Potser podríem intentar respondre a alguna d'aquestes preguntes.